

TOMISLAV JONJIĆ

ANTUN GUSTAV MATOŠ
POD STARČEVIĆEVIM BARJAKOM

*Mojim sinovima
Trpimiru, Zvonimiru i Mislavu*

Biblioteka

RES GESTAE

Tomislav Jonjić

ANTUN GUSTAV MATOŠ - POD STARČEVIĆEVIM BARJAKOM

Nakladnik:

AGM d.o.o. za izdavaštvo i usluge, Mihanovićeve 28, Zagreb

Za nakladnika:

Stjepan Bekavac

Urednik:

Stjepan Bekavac

Recenzenti:

dr. sc. Zlatko Matijević

dr. sc. Stjepan Matković

Korektura / lektura:

Iva Udiković

Grafičko oblikovanje:

AGM d.o.o.

Tisak:

Vjesnik d.d.

Zagreb, srpanj 2019.

ISBN

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem.

Knjiga je objavljena uz potporu:

Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske

Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Grada Zagreba

TOMISLAV JONJIĆ

ANTUN GUSTAV MATOŠ
POD STARČEVIĆEVIM BARJAKOM

Zagreb 2019.

O Hrvatska, o moja domovino,
Ti moja bajko, ti moja davnino!
Ti porobljeni, oteti mi kraju!
Gle jadni dezserter ti daje dar,
Bogatiji no kraljevi ga daju,
I sav je ljubav, pobuna i žar.

Ja, skoro prosjak, duh slobode širim,
Pa ma i nemô na svom grobu svijeću,
Ja ne ću, ne ću, ne ću da se smirim.
Ko svježi vjetar u sparinu pirim,
A kada umor svlada duše lijene,
Na otpor trubim ja trubač sa Seine!

Što mi je plaća? Mržnja gmizavaca,
Što svoje blato lijepo o moj glas.
Al ja pred licem roda stojim vedar.
Za hljeb slobode prilažem svoj klas;
Zar nije zlatan i bogat i jedar?

Dobriša Cesarić,
„Trubač sa Seine (Matoš u Parizu)“ (1936.)

SADRŽAJ

KRATICE /9

1. PRISTUPNE NAPOMENE: ZAŠTO O MATOŠU? /11

2. KAKO O MATOŠU: PREDODŽBE, UVJERENJA I TEŠKOĆE /33

- 2.1. Matoš i Hrvatska: slike, dojmovi, zablude /33
- 2.2. Literatura o Matošu /51
- 2.3. Matoševa svjedočenja i svjedočenja o Matošu /63

3. MLADI MATOŠ: OBITELJ, ZAVIČAJ I DOMOVINA /73

- 3.1. Matoševa obitelj i školovanje /73
- 3.2. Hrvatska i Zagreb Matoševe mladosti /94
- 3.3. Politički uzori i utjecaji /113

4. VOJNI BJEGUNAC: PRVI SUSRET S BEOGRADOM I SRBIJOM /127

- 4.1. Vojni bjegunac: u potrazi za „osobnom slobodom“ /127
- 4.2. Borba za goli život: prvi emigrantski dani /138
- 4.3. Prvi udarci i razočaranja /148
- 4.4. Beograd mu je „dosmrديو“ /163

5. PREKO ŽENEVE DO PARIZA: OD *NOVOGA VIEKA DO HRVATSKOG PRAVA* /173

- 5.1. Između Starih i Mladih /173
- 5.2. Protuklerikalizam kao konstanta i determinanta /187
- 5.3. Nad Starčevićevim spisima /200

6. MATOŠ U PARIZU: *ENFANT TERRIBLE* U ČISTOJ STRANCI PRAVA /211

- 6.1. Pariška Svjetska izložba i suradnja u *Hrvatskom pravu* /211
- 6.2. Među Frankovim pristašama /225
- 6.3. Matoš i narodni pokret 1903. /257

7. PONOVO U BEOGRADU: „NAŠE NEUJEDINJENO PLEME“ /279

- 7.1. Drugi Matošev boravak u Beogradu /279
- 7.2. Iz hrvatskih nevolja u jugoslavenske magle /297
- 7.3. Afera *Argus* i raskid s naprednjačkim zanesenjacima /313
- 7.4. „Ponovo naučih biti Hrvat!“ /331

8. IZNOVA UZ FRANKA I STARČEVIĆANCE /345

- 8.1. U sjeni Riječke rezolucije: „Izbori me oduševiš“ /345
- 8.2. Nove polemike s naprednjacima /362
- 8.3. „Srpstvu je kod nas prokročio put ilirizam, pa Strossmayer i Mažuranić...“ /379
- 8.4. Afera *Prokletstvo* /388
- 8.5. Protiv mađarskog imperijalizma /414

9. NAPOKON U DOMOVINI: RAME UZ RAME S JOSIPOM FRANKOM /423

- 9.1. Povratak u domovinu /423
- 9.2. Raskol među starčevićancima /434
- 9.3. Polemike „od kojih se samo u Hrvatskoj ne umire“ /468
- 9.4. Matoš i aneksija Bosne i Hercegovine: novi putovi hrvatske politike /479

10. RASKID S FRANKOM: NEISPUNJENA OBEĆANJA /503

- 10.1. Uz mlade: Matoš i mladohrvatski pokret /503
- 10.2. Matoš i Veleizdajnički proces /517
- 10.3. Raskid s Frankom: „Zašto odoh?“ /532

11. S MILINOVcima DO SVEPRAVAŠKOG UJEDINJENJA /563

- 11.1. Polemike s frankovcima“ /563
- 11.2. Od „kaptoliziranog pravaštva“ do svepravaške organizacije“ /583
- 11.3. Oproštaj od Franka: nekrolog pravaškom liberalizmu“ /610

12. ILI OMLADINSKI BARJAK ILI „JEDAN PROTI SVIMA, PROTI SVEMU“ /623

- 12.1. Prema samostalnoj poziciji /623
- 12.2. Ideolog mladih hrvatskih nacionalista /631
- 12.3. Odcjepljenje „učenika“: sukob hrvatskoga s jugoslavenskim nacionalistima /646
- 12.4. O hrvatskoj belgradomaniji i zagrebofobiji /668

13. PONOVO SAM: BOLEST, POSLJEDNJI DANI I SMRT /683

- 13.1. Matoš i Prvi balkanski rat /683
- 13.2. Drugi balkanski rat kao argument protiv jugoslavenstva /695
- 13.3. Zapljena *Pečalbe* /709
- 13.4. Posljednji mjeseci i smrt /717

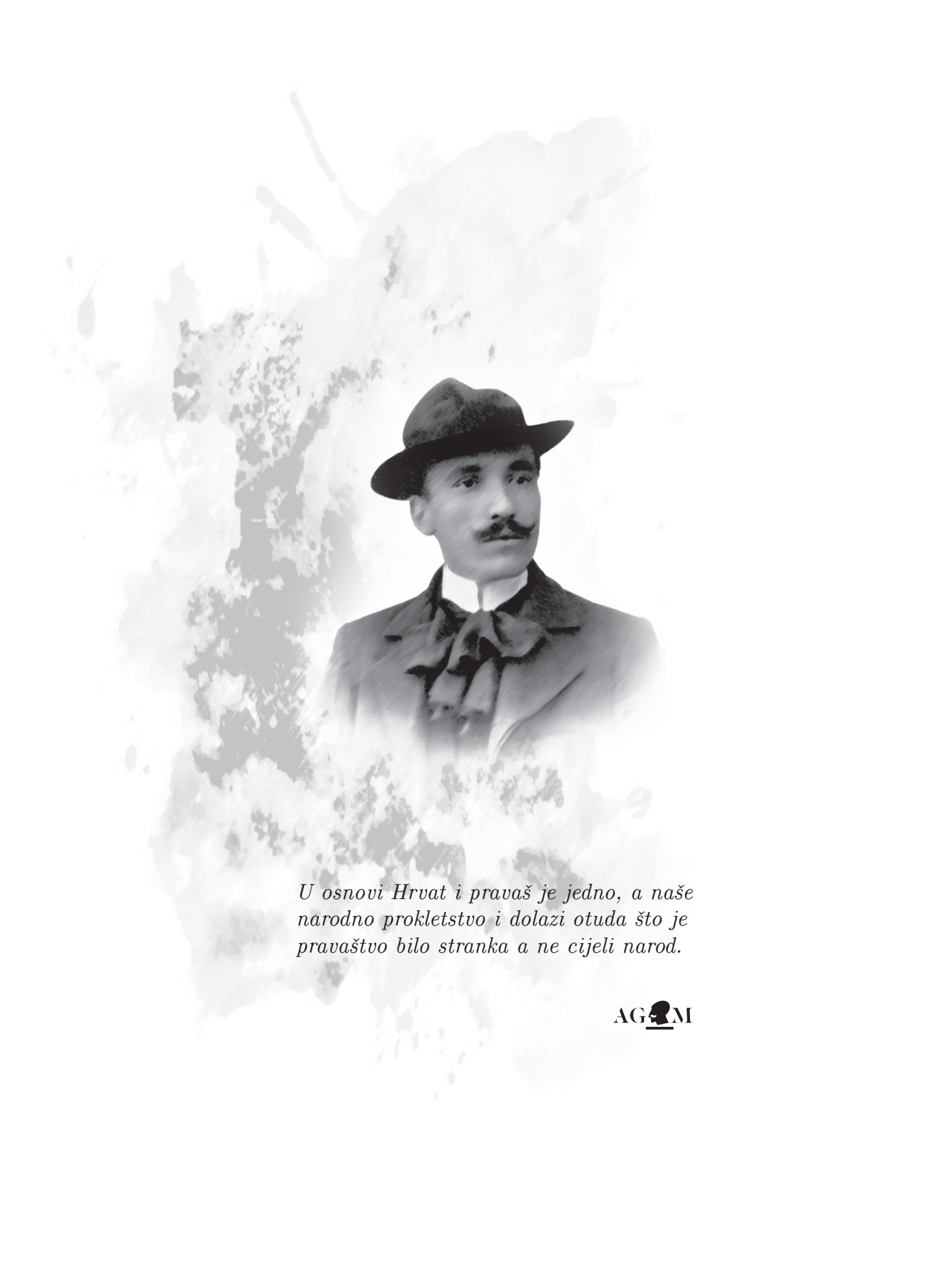
14. ZAKLJUČAK /743

15. PRILOZI /749

- 15.1. Matoš i kršćanstvo /749
- 15.2. Nacionalno i internacionalno u Matoševu djelu /774
- 15.3. Matoš prema rasnom učenju i antisemitizmu /794
- 15.4. Antimodernist, „moderni konzervativac“ ili tradicionalist /814

16. IZABRANA LITERATURA /833

17. KAZALO OSOBA /863

*U osnovi Hrvat i pravaš je jedno, a naše
narodno prokletstvo i dolazi otuda što je
pravaštvo bilo stranka a ne cijeli narod.*

AG M